СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 280. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 2. грудня, 1925. VOL. XXXIII. No. 280. Jersey City, N. J., Wednesday, December 2. 1925. THREE CENTS

Властителі копалень вугля відкидають пропозицію пенсилвенійського ґубернатора

ФІЛАДЕЛФІЯ, 30. падолиста. — Комітет властителів копалень твердого вугля вислав до пенсилвенійського ґубернатора Піншов довший лист у відповідь на його пропозицію щодо навязання нових переговорів зі страйкуючими майнерами.

Властителі відкидають пропозицію ґубернатора та не хочуть тепер вести ніяких переговорів з майнерами на основах, поданих ґубернатором.

Лист дає довгі вияснення до становища властителів. Вони кажуть, що не можуть вести переговорів на основах, поданих ґубернатором, тому, бо сей пропонує, щоби віддати під розгляд роземним суддям, чи мається піднести робітникам заплату. Властителі хотілиби, щоби такий роземний суд, коли вже буде розглядати справу, мав право рішати в усіх спірних питаннях, які зайшли межи властителями а майнерами твердого вугля. На їх думку, умова, колиб навіть була довершена, не малаби ніякої стійности.

БОРА СОБІ МАЄ ПЛЯН ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ВУГЛЕВИЙ ПРОМИСЕЛ.

ВАШИНҐТОН, 30. падолиста. — Сенатор Бора заповідає, що він внесе на найблизчій сесії конґресу новий законопроект про вуглеву справу. Після сього проекту вуголь мавби бути трактований яко публичне добро, безумовно потрібне для промислу. В такім случаю уряд має право вмішуватися в кожде непорозуміння межи властителями й робітниками.

ЛУИС ПРО ВІДПОВІДЬ ВЛАСТИТЕЛІВ.

ГАРИСБУРҐ, ПА., 30. падолиста. — У своїй публичній відповіди про заяву властителів копалень на пропозицію ґубернатора Пенсилвенії Джан Луис, голова майнерської юнії, каже, що видно властителі ще далі стоять, що вони не поступлять майнерам ні на один крок та що все має бути лишень так, як вони диктують.

Коли відповідь властителів предложено ґубернаторови Піншов, сей висказав своє здивовання, але не хотів дати публично ніякої заяви.

ВЕЛИКИЙ РОЗБІЙ В БІЛИЙ ДЕНЬ.

НЮАРК, Ню Джерзі, 30. падолиста. — Шість зоружених розбишаків напало нині сполудня на одному з найбільше оживлених точках міста на тягаровий автомобіль („трок") великого місцевого департаментового склепу Гане й Ко., примусили візника й сторожа задержатися коло хідника, забрали від них всю готівку й чеки, — разом коло 40,000 долярів готівкою, а коло 25,000 долярів чеками, — і на очах тисячної товпи пропали без сліду. Поліція ще їх не найшла.

ДЛЯ ЗАХОРОНИ ОЧИЙ.

НЮ ЙОРК, 30. падолиста. — Національний Комітет для Боротьби проти Сліпоти відбув тут конференцію в справі захорони робітників перед сліпотою. Бесідники підносили як незвичайно дивний факт, що так мало промислових підприємств захороняє своїх робітників перед небезпеками для їх очий. Конвенція ухвалила резолюцію, щоби всі фабрики, в яких робота є того рода, що вона може грозити якоюсь небезпекою для очий робітників, повинні примушувати робітників носити відповідні окуляри. Такий примус уже в себе завела Компанія Пулман в Бофало.

З НЕНАВИСТИ ДО ХОДЖЕННЯ ПІШКОМ.

ВАЙНЛЕНД, Ню Джерзі, 30. падолиста. — Місцева поліція арештувала яко підозрілого за крадіж автів 18-літного Джорджа Кондона. Арештований не перечив підозріння, але без вагання признався до крадежи та повів поліцію до одного багнища за селом, де він показав поліції цілий ряд автомобілів, ним украдених. Було їх там цілий тузін.

На допити поліції, пощо він крав автомобілі та ще тільки, арештований відповів, що він зріс на селі та не може знести твердих міських хідників. Кілько разів його боліли ноги, він крав автомобіль. Перший раз забаглося йому вкрасти автомобіль, коли один знакомий відвіз його домів пізно в ночи; їзда йому посмакувала так, що на другий день він за веяку ціну постановив не йти пішки, але їхати автом.

ХОЧУТЬ ЛЕТІТИ ДО НЕБУВАЛОЇ ВИСОТИ.

ВАШИНГТОН, 30. падолиста. — Департамент війни почав будувати новий пробний аероплян збудований так, щоби на ньому можна вилетіти на висоту 50,000 стіп понад поверхню землі. Американські військові літаки вилітають на висоту 30,000 стіп.

ВЕЛИЧАВЕ ВІЧЕ В КОПИЧИНЦЯХ.

Дня 4. листопада ц. р. відбулося в Копичинцях в салі „Народнього Дому" велике віче в справі земельної реформи. На віче явилося понад 1,500 громадян зі всіх сіл судового копичинецького повіта. Віче відкрив короткою й ядерною промовою др. Заваликут. До президії вибрано д-ра Бабія як предсідника, п. Борейка з Перемилова як його заступника та п. Борівського як секретаря. Про земельну реформу реферував др. Заваликут, про теперішнє господарське положення села дир. Мартюк. По уважному вислуханню обох рефератів і по переведеній дискусії, зібрані приняли одноголосно відомі вже резолюції в земельній справі і рішили зібрати зі всіх сіл протести проти польської земельної реформи. Віче було справді величаве та зробило на громадян велике враження.

„ВОРОЖКА" І ПИСМЕННИК.

Цими днями скінчився в Лондоні сензаційний процес проти відомої ворожки, пані Естелля, що предсказувала майбутність і користувалась великим успіхом. Її засудили на велику грошеву суму. В обороні засудженої став відомий творець Шерльока Гольмса, Конан Дойль, що останніми роками присвятився студіям спіритизму. Він оголосив більшу статтю, де доказує, що пані Естелля не спричинила нікому ніякого лиха і що кожний, хто звертався до неї за радою, робив це з власної волі і коли вірив у її передбачення, то також не з її вини. Він покликується на факти, що численні медія віддали людям чималі послуги, передбачуючи те, що станеться. Суд повинен був у першій мірі покликати до такої справи клієнтів пані Естеллі та знавців.

ДНІПРОВСЬКІ ПІРАТИ.

Міліція зліквідувала ватагу, яка довгий час доконувала нападів на лодки, кораблі а накінець на пристані. Штаб ватаги був у селі Дереївка. Зловлено 11 членів ватаги.

НОВИЙ СКЛАД УРЯДУ УКРАЇНИ.

Друга сесія Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету Рад затвердила такий склад Раднаркому України: Голова уряду — Чубар; його заступники Булат і Сербиченко; нарком робітничо-селянської інспекції — Лебідь; комісар освіти — Шумський; нарком фінансів — Кузнецов; нарком юстиції — Скрипник; нарком соціяльного обезпечення — — Познанський; нарком праці — Горбачів; нарком внутрішніх справ і голова ДПУ — Балицький; нарком земельних справ — Дудник; голова Всеукраїнської Ради народнього господарства — Аусем; уповноважений закордонної торговлі — Золотарів; нарком внутрішньої торговлі — Чернов; уповноважений закордонних справ — Шліхтер; уповноважений для військових і мирових справ — Єгорів; уповноважений почт і телеґрафів — Сиьків; уповноважений шляхів — Александрів; управитель ЦСУ — Мазлах; голова українського Держпляну — Гринько; голова адміністративно-фінансової комісії — Полоз; голова комісії для розгляду законодатних предложень — Райхель. Крім народніх комісарів входять до уряду також т. зв. уповноважнені Союзних Комісаріятів на Україні, що користуються в раді комісарів правами комісарів. Правами комісарів користуються також і голови названих в горі установ загально-державного значіння.

АВТОРСЬКИЙ ПРОЦЕС МІНІСТРА.

У Лондоні скінчився дуже цікавий процес, в якому брали участь міністри і кандидати на них, у характері обвинувачених та обвинувателів. Обвинувателі: теперішний анґ. міністер торговлі Канвеліф Лістер і голова Британського Торговельного Союзу Еллен Сміт. Обвиняв їх: адвокат-капітан Гарольд Дункен у тому, що вони покористувались його плянами та ідеями, обіцюючи йому за це впливове становище. По війні Дункен виробив проект піддержування промисловости державою і передав згаданим обвинуваченим, які представили цей проект як свій і предложили урядові. Уряд Лойда Джорджа прийняв цей проект, і тоді обвинувачені обіцяли Дункенові становище члена державної промислової комісії. В 1919 р. цей проект уряд здійснив. Суд відкинув усі претенсії Дункена до відшкодування за цей проект зладжений ним, з огляду на те, що Дункен не дав вдоволяючих доказів.

РОЗЛАМ СЕРЕД УКРАЇНСЬКИХ АВТОКЕФАЛІСТІВ.

Львівське Діло пише:

В українських церковних кругах розростається розлам. Серед автокефалістів повстала ґрупа тзв. діяльників, які відділились від автокефальної церкви. „Діяльники" виступили проти митрополита Липківського, проти Чехівського та инших провідників. В останніх днях жовтня відбувся в Київі зїзд тих автокефалістів, які обєдналися проти теперішніх провідників української автокефальної церкви. Сі останні викликали невдоволенне серед „діяльників" завдяки свому неясному відношенню до радянської влади та завдяки своїм звязкам з українськими контрреволюціонерами заграницею.

Такі інформації подала московська „Правда".

Їм нема причини не вірити, бо большевики вже давно старались ослабити українську автокефальну церкву знутра. Остаточно їм се вдалось. „Діяльники" — як се видно з усього висше сказаного — являються беззастережними приклонниками радянського устрою. Чи та нова ґрупа направду сильна і чи вона зможе підірвати авторитет старих провідників і ветеранів української автокефалії та посіяти до них недовіре серед вірних, про те важко щонебудь сказати, бо дані подані „Правдою" занадто загальні та поверховні.

КООПЕРАТИВНІ НАДУЖИТТЯ.

Останніми часами помітно дуже часті випадки перепродажі кооперативами предметів першої необхідности приватним торгівцям. Управа Вукоспілки одержала документальні дані про те, що такої перепродажі на більшу скалю допустилася районова кооперативна спілка в Житомирі і житомирський Цеработкоп. Перша перепродала приватним торговцям 69 відсотків мануфактури, одержаної від державного мануфактурного тресту для заспокоєння потреб своїх пайщиків, а другий перепродав 50 відсотків одержаної мануфактури. За те притягнула управа Вукоспілки обидві кооперативні установи до карної відповідальности.

ДОПОМОГА ГОЛОДУЮЧИМ НА ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ

Всеукраїнська контора банку закордонної торговлі внесла тисячу карбованців до фонду центральної комісії для допомоги голодуючим на західно-українських землях.

Бріян заявляється за даниною від капіталу і новими податками.

ПАРИЖ, 30. падолиста. — Новий премієр Франції Арістид Бріян заявив перед виїздом до Лондону, що він буде підпирати радикальну фінансову реформу на основі самопомочі, яка буде опиратись на данині і нових податках.

Бріян домагається 10-процентової данини від всього більшого капіталу французьких громадян. Сю данину вони зможуть сплачувати до державного скарбу протягом 30 літ.

Кромі того Бріян є за тим, щоб ще додрукувати нових паперових франків на 6½ міліярда на сплату припадаючих по Новому Році позичкових бондів. Сей новий випуск паперових гроший хоче він покрити новими податками і сим способом виратувати їх від дальшого обезцінення на грошевій біржі.

Сей плян хоче Бріян предложити парляментови по повороті з Лондону.

ЧЕМБЕРЛЕЙН ЛОРДОМ.

ЛОНДОН, 30. падолиста. — З нагоди підписання локарненського договору король Юрій V іменував міністра закордонних справ Остена Чемберлейна лордом.

АНҐЛІЯ ОПОРОЖНЮЄ КЕЛЬН.

КЕЛЬН, Німеччина, 30. падолиста. — Британські війска зачали сьогодня опорожнювати область Кельну.

Британська армія окупувала місто Кельн з околицею протягом 7 літ. Вона мала її опустити по 5 літах, але сей реченець продовжено, з уваги, що Франція закинула Німеччині, що вона не виконує своїх „мирових" зобовязань.

АВСТРІЯ ХОЧЕ ВИЗВОЛИТИСЯ З ОПІКИ ЛІҐИ.

ВІДЕНЬ, 30. падолиста. — Австрійське правительство вислало до Ліґи Народів у Женеві делеґацію, яка предложить Лізі домагання Австрії, щоб ся її цілком увільнила від своєї фінансової контролі.

Головою делеґації австрійський канцлєр Рамек, а другі члени міністер закордонних справ др. Матая і міністер скарбу Арер.

КЛЄМАНСО ХОРИЙ.

ПАРИЖ, 30. падолиста. — Старий Жорж Клемансо перестудився недавно і кашлає.

Приятелям, які занепокоїлись його здоровлем, він сказав, що се ніщо страшного, одначе і так він не дбає, чи буде жити аж до смерти, бо тепер життє для нього не дуже інтересне.

КАЖУТЬ, ЩО ПАПА РИМСЬКИЙ ВИЙДЕ З ВАТИКАНУ.

РИМ, 30. падолиста. — В кругах Ватикану появилась чутка, що папа римський Пій XI на другий рік вийде з мурів Ватикану і буде на посвяченню нового монастиря Францісканів у 700-літні роковини смерти св. Франціска з Асізі.

(Папи римські не виходили з мурів Ватикану від 1870 року, коли обєднана Італія позбавила Ватиканський престіл світської влади).

БУРЯ В ЕВРОПІ.

БЕРЛІН, 30. падолиста. — Страшна буря шаліє в Німеччині, Австрії, Швайцарії, Еспанії, Італії, Анґлії і других краях.

У Середній Европі випали великі снігн.

БУРЯ В ІТАЛІЇ.

РИМ, 30. падолиста. — В Італії шаліє буря від кількох днів. Кажуть, що такої страшної бурі Італія не запамятала від 20 літ.

БУРЯ В ПОЛЬЩІ.

ВІДЕНЬ, 30. падолиста. — Вчера уночі навістила Польщу велика буря з гураганом.

НАВІТЬ ВІТЕР ПРОТИ ФРАНЦУСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ.

ФЕЗ, столиця Марока (Африка), 30. падолиста. — Французьку авіяційну кватиру в Мароку навістив уже 32-ий раз від часу війни проти Ріфів страшний гураґан.

Гураґан убив трох французьких летунів, поранив 17, знищив 67 літаків, подер 12 бараків „чужинецької леґії" і загалом наробив шкоди на пів міліярда франків.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинокe число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ОДНО ПРИЗНАННЄ

Лев Троцький, большевицький провідник, що тепер відбуває в кавказьких літнисках курацію свого жолудка та своїх не зовсім правовірних большевицьких поглядів, мав недавно промову на зборах місцевого совету в Кисловодську, в якій серед маси пустих фраз та дурниць попали й рідкі зерения правди та щирого самопризнання.

Його промова була вся звернена проти Америки. Мовляв, американський уряд та американські банки снують сіти на опановання цілого світа. Мовляв, Америка диктувала й диктує Англії, яка як вірний служка робить все, що Америка її прикаже. Мовляв на приказ Америки зроблено договір в Локарно. Мовляв, Америка каже Европі годитися та забувати свої сварки, а коли битися, то хиба проти Москви.

Та його промова не замітна сим. Бо се вже так в цілому світі водиться, що всякому военному міністрови привиджуються довкола лишень війни; так і Троцький ще з часу, як був военним міністром, так привик лякати нарід війнами, що лякає його і себе навіть тепер, хоча вже міністром війни він не є. Під сим зглядом Троцький чи Фрунзе чи Ворошілов, чи Пілсудський чи Сікорський, — всі однакові.

Цікава промова наперед признаннєм, що комунізм в Америці такий слабий, що американські капіталісти не мають його чого боятися. Се признаннє Троцького стоїть у виразній суперечности з тим, що досі большевики впирали в народи Росії. Досі вони привозили з Америки всякі „революційні делегації" з добре платних агентів, які мали засвідчити пролетаріятови й селянам Росії, щоби вони не бунтувалися проти большевицького уряду, бо мовляв навіть в капіталістичній Америці збирається на большевицьку революцію, яка ось-ось вибухне. Се перший раз большевицький провідник признає, що в Америці революції нема, і на неї не заноситься.

В звязку з революцією в Америці, Троцький говорив про революцію в других частях світа. Він признав, що на загал, большевицькі сподівання на світову революцію завели. Сподіваний ними зрив революційних сил по всему світі не наступив. Світова революція, що з гуком мала завалити теперішний суспільний лад, а на його місци поставити комуністичний уряд в кождому краю, скінчився галасом большевицьких агітаторів, великим пшиком.

Сими словами Троцький не признав нічого нового. Він признав лишень факт, який всі здорово думаючі люди знали давно. Але все таки признати треба се признаннє, хоча спізнене, бо досі сього признання большевицькі лідери не давали. Здається, і Троцькому і тепер воно сухо не піде. Правдоподібно, через нього він зараз ще тяжче занепаде на жолудковий катар, так що прийдеться йому лічити в Кисловодську хто зна чи не з рік-два довше. Але власне для того треба підняти се протверезіння хоч одного большевицького лідера. Може за ним колись протверезяться другі. Може від лічення жолудка Троцького в Кисловодську виздоровіють в Москві опухлі комісарські голови.

ПОЗИЧКИ УГНІТАТЕЛЯМ

З приводу недавно в Америці затягненої італійської позички американський тижневик Де Ню Репаблик написала статтю, яка з однаковою слушностю може відноситися до позички Франції, Польщі, Румунії чи Москви:

„Американські банкирі, які підписали 100-міліонову італійську позичку, зробили італійському народови песю прислугу. Позичка ся піддержить та збільшить силу уряду Мусоліні. Гроші, позичені в Америці, піддержуть його так, як колись заграничні позички піддержували російського царя. Вони продовжать життя наскрізь жорстокої політичної системи та ще більше збільшать завзяття тих Італійців, що хочуть скинути зі себе кайдани фашистської тиранії. Як другі тирани, так певно й Мусоліні буде примушений вживати щораз лютійших надужить своєї влади, щоби забезпечитися перед упадком, і буде вічно добиватися в американських банкирів нових позичок. Остаточно, однак, уряд Мусоліні впасти таки буде мусіти, а його упадок викличе болючі конвульсії в Італії. Американські банкирі добреби зробили, якби вони прислухувалися краще до розумних слів свого провідника. Президент Кулидж говорив не так дуже давно: „Коли уряд є кепський, то й бизнес кепський." Якщо з американського становища італійський уряд є без сумніву кепський, то італійський бизнес теж кепський. Колиж так, то мусить бути кепський бизнес для добрих Американців робитя бизнес з італійським урядом."

В ТЮРМІ.

Промова Голови Українського Соймового Клюбу посла Сергія Хруцького, виголошена на пленумі сойму дня 28. жовтня, 1925, при першому читанню законопроекта про тюремництво.

Прошу Високої Палати! Нинішня промова о. посла Виремборського, як також п. міністра пригадали мені, як то недавно польські літерати й письменники звернулися до письменників французьких із запевненням, що

ніякого білого терору в Польщі немає.

Але дійсність відповіла на цей неправдивий документ у такий спосіб, що відразу сталися знані випадки у Львові, де в судовій вязниці в присутности директора тієї вязниці і всіх вязничних влад дозорці скатували у варварський спосіб інж. Андрія Мельника, Зибликевича й инших. Відразу отже хочу покінчити з тим твердженням п. міністра Жихлінського, що ніякого биття вязнів нині нема. Ось судово-лікарські оглядини побитих у Львові вязнів, переведені в початках, ствердили бодай тільки якесь легке ушкодження тіла у інж. А. Мельника й инших у часі тої події. Але коли інж. Мельник запросив відомого лікаря Паньчишина і цей представив опісля прокураторським владам лікарський протокол своїх оглядин, то цей протокол Паньчишина спричинив другі судово-лікарські оглядини, і ті другі оглядини признали все те, що ствердив Паньчишин, а іменно, що Андрія Мельнека — **людину освічену, але для вас неприємну, бо він стояв на чолі війск, що боролися за незалежність Західної України** — що Андрія Мельника побито так, що між його ранами було: зломання 8. правого ребра, ушкодження олегочної і багато инших поважних ран. (Мін. Жихлінські: Там була взаїмна бійка дозорців з вязнями!) А всіх ушкоджень тіла у інж. Мельника було аж 16. Ось дійсність, пане міністре, і та дійсність — подія у Львові — відповіла на брехливий лист польских письменників. Поза тим був ще цілий ряд ріжних бунтів і голодівок політичних вязнів в инших місцевостях. (Шум)

Дійсність вияснює богато річей; дійсність простує фальші, звідки би ті фальшиві слова не падали, чи з уст о. Вирембовского, чи з уст того достойника, що повинен був признати й осудити такі надужиття, а не їх заперечувати. (Шум. Голоси: Він осуджує!). Я тепер не знаю, чи маю вірити п. мін. Жихлінському, чи може його товаришеві, котрий кілька днів тому сказав, що було ледви кілька випадків побиття вазнів у Білостоці. Тоді ціла Палата — коли не ціла, то принайменше ті, що

мають ще сумління

— була обурена тим, що п. віцеміністр мірить проступки якоюсь дивною міркою: числом фактів. Якщо було 100 фактів побиття, то обурюється, а як один, то не обурюється. Саме в тих словах п. віцеміністра було дивне для нас те, що п. віцеміністр не обурюється, що був хочби один факт биття. (Мін. справедливости Жихлінські: Жалоби були!). Як було 2 і 3 факти, то може бути 10 і 100. Деж ця тама, що здержує, аби те число не росло? Тепер приходить п. міністр і каже, що п. віцеміністр того не сказав. Хтож бреше, міністр, чи віцеміністр? (Віцемаршалок Осецкі: Прошу не вживати таких висловів! Шум. Мім. справ. Жихлінські: Жалоби були!).

Другий оборонець теперішнього стану тюремщини, о. посол Вирембовскі, сказав тепер, що нема биття як системи і давав ще виясцення, що таке система. Але **окремих, спорадичних фактів побиття вязнів цей член Тугутівської комісії не заперечив.** А тепер приходить п. міністр і каже, що о. Вирембовскі сказав також неправду. Крім цього, як могли ви, пане міністре, покликатися на свідоцтво комісії Тугута, коли ви самі сказали, що звідомлення тієї комісії нема. Якщо так, якщо звідомлення нема, то не можна оперувати тим аргументом ані за, ані проти. П. міністер зробив так, хоч не знає вислїду звідомлення тієї комісії.

П. міністер говорив, що в Польщі так добре, що можемо похвалитися перед чужими народами

станом тюремництва

і покликався на свідоцтво проф. Брунеля. У Львові той сам Мельник і инші освічені вязні стверджують, що тільки тоді осягнули свої права як політичні вязні, коли саме **заповіджено контролю стану тюрми** Міжнародним Червоним Хрестом. У львівській карній вязниці від часу візити делегата Червоного Хреста, проф. Брунеля, відносини поліпшилися і вязні одержали повноту своїх прав на основі акту з дня 8. листопада 1924, виданого президентом окружного карного суду. Від того моменту політичні вязні у Львові чулися по людськи, але минув рік — і надійшли відомости про скатування Паславського, пізнійше Оленського. А 10. вересня ц. р. привезено до тюрми Українця Василя Костинюка, скатованого так, що навіть втратив притомність, опісляж прийшли факти 16. вересня — катування Мельника, Зибликевича й инших.

П. міністер не заперечує фактів

голодівок,

але каже, що голодівки є наслідком змови. Я бажав би, аби п. міністр хоч один раз спробував, що то значить голодівка, тоді так не говорив би. Але чи п. міністрові відомо, що **люди голодують на те, щоб видобути акт обвинувачення?** Такі випадки були в Рівному, коли людина пересиділа довше як рік у тюрмі і хопилася саме такого радикального засобу, як голодівка тільки з тою метою, щоби доручено їй акт обвинувачення. Тоді цю людину випущено. Не маю тепер при собі тих документів, але я міг би виявити назвище: це студент одного закордонного університету, розуміється — Українець.

А тепер кілька слів про закон. Коли цей закон про тюремництво вносять і чуємо таку промову п. міністра, що заперечує всі відомі факти биття і знущання над вязнями, то чогож можна надіятися від того закону? Бо закон — то що инше, а виконання закону — инша річ. Як не уздоровиться відносин, як не буде гостро каратися всіх проступків, що дійсно мали й мають місце, то тоді ніякий закон не поможе.

А коли цей закон хоч би побіжно перечитати, то бачимо, що він не вводить нічого нового. Не говорячи вже про те, що на основі того закону затримується превенційні арешти. Візьмім хоч би кари. Хто накладає кари? Які є кари? Бачимо тепер, що кари, накладає по своїй волі начальник тюрми. Як би цей закон не обовязував, то цей директор львівської тюрми при вул. Баторія, допустившись такого нечуваного проступку, робив би на основі такого закону, бож він може накладати кари довільно. Щож отже цей закон поможе!

Дальше говорить закон про контролю. Він створює окрему інституцію контрольорів, інспекторів, окружних ревідентів. Ми маємо соймові комісії для провірки тюремництва і що ця соймова комісія помогла? Що може помогти контроля урядової комісії, що мужуть вищий контрольор в особі п. міністра заперечує самі факти биття вязнів — усупереч дійсности?

Дальше говорить закон про це, що вязні підлягають лікарській опіці і т. д., а дійсність відповідає на це так, як то мало місце в останнім випадку у львівській тюрмі, де лікарі свідомо укривали проступки тюремної влади і щойно коли допущено приватного лікаря, то він присилував тих судових лікарів скваліфікувати і признати те, що дійсно мало місце. Як би не було нинішньої заяви п. міністра, то може ще яка наївна людина, прочитавши цей закон, повірила би, що може прийти якесь поліпшення. Але коли маємо нинішню промову п. міністра, котрий заперечує навіть самі факти побиття — то цей закон не поможе. І з того, що бачимо й тепер чуємо, виходить, що ми є свідками тієї моральної кризи, про котру я вже недавно говорив у моїй буджетовій промові. Може отруя, що нею заразилася відроджена Польща від держав заборчих, ділає вже так, що **Польща втратила почуття правовости і вже не обурюється на це, на що реагує кожна здорова людина, що ще має сумління.** (Оплески на українських лавах).

ЖИДІВСЬКА РЕСПУБЛИКА НА КРИМІ.

Розбіжности серед Жидів.

Як відомо, жидівську кольонізацію підтримує найбільше жидівська організація „Джойнт" (обєднаний комітет жидівських організацій). Недавно відбувся величезний зїзд жидівських американських організацій у Філядельфії (про який ми писали), на якому рішено розпочати акцію для допомоги Жидам Сходу, а не тільки кримським кольоністам. Очевидно, що в зїзді брали участь і члени „Джойнту", а скликали його американські Жиди-капіталісти. Не зважаючи на постанову того зїзду „Джойнт" заявляється тепер у пресі та в проклямаціях виключно за допомогою для реалізації кримського кольонізаційного проекту. „Джойнт" твердить навіть публично, що кримський проект є одиноким спасенням жидівства.

На філядельфійській конференції рішено також підтримати фінансово відбудову Палестини. Одначе „Джойнт" тепер цілковито зігнорував цю постанову, тай поборює акцію відбудови жидівської держави в Палестині. Супроти такого становища „Джойнту" рішили сіоністичні організації Америки розпочати негайно велику збіркову акцію для допомоги палестинським поселенцям. На чолі тої акції став др. Ст. Вайс, невмолимий противник кримської кольонізації. Сіоністи вважають зірваним свій договір із „Джойнтом", заключений у Філядельфії. Такі інформації про жидівські непорозуміння в справі кримської кольонізації ...

ДОПИСІ.

ДІТРОЙТ, МИШ.
НОВИНКИ З ДІТРОЙТ.

Примірна забава.

Дня 13. м. м. п. Штик, учитель з Канади, котрий живе в Дітройт, уладив у себе товариську вечерю, на якій присутні зложили $16.00 в роді підпомоги українському студентови, який студіює на техніці в університеті в Данцігу, в Европі.

Жертви зложили слідуючі гості:

По $2.00: Др. А Т. Кібзей, укр. адвокат Йосиф Чарнавський, п-ні Марія Штикова; по $1.50: П. Ярославський; по $1.00: Ів. Каменецький, Т. Гаврилюк, Дм. Пришляк, Мих. Рихлівський, Василь Хлопан з родиною, Вас. Кіцул, а маленька дівчинка Евгенія Штик 50 ц.

Гроші вислано на означене місце.

Виїзд о. Дм. Добротвора з Гемтремк.

На припорученнє українського лікаря д-ра А. Т. Кібзея та по одержанню тримісячної відпустки опустив о. Дм. Добротвір свою парохію і виїхав для підратовання свого здоровля. Люди з жалем прощали свого доброго пароха та щирого українського патріота. Місце о. Добротвора обняв о. Зацерковний.

Одинокий український адвокат в стейті Мишиґен.

Перший і одинокий український адвокат п. Йосиф Чарнавський, котрий живе в Дітройт, Миш., перейшов послідний адвокатський іспит і зістав принятий в товариство адвокатів, в стейті Мишеґен. Він широко звісний серед нашої української громади.

Збори Укр. Народного Дому в Спринґвел, Миш.

Недавно відбулися збори Укр. Нар. Дому в Спринґвел. Місточко маленьке, граничить з містом Дітройт, замешкане досить важним числом Українців.

Присутних було доволі. На сі збори запрошені були: адвокат п. Йосиф Чарнавський, якому поручили виготовити чартер і статут Укр. Нар. Дому, та др. А. Т. Кібзей і п. Ів. Каменецький яко бесідники.

Адвокат перечитав і пояснив статут та пожелав якнайліпшого успіху в роботі на народньому полі.

Перший забрав голос др. А. Т. Кібзей. Зробив кілька слушних заміток щодо статуту; опісля в красноречивій промові порівнав свідомість національну Українців з Канади із свідомостю національною Українців в Злучених Державах.

П. Ів. Каменецький говорив про хиби та недостачі нашого народу взагалі.

Присутні за щирі і річеві промови нагородили бесідників бурею оплесків, та на внесенне предсідника приняли всіх трох запрошених гостий за почесних членів У. Н. Дому. Збори закінчено відспіванием українського народнього гимну.

Народній університет.

Недавно отворено у нас український народній університет, в якому викладають місцеві і позамісцеві наші інтеліґентні сили. Університет викликав загальне заінтересованнє і можна сподіватися хісна з цікавих викладів.

ПОЗІР! — РОЧЕСТЕРЦІ!

В нас організується **орхестра діточа** вже є вписано 15 дітий, ще потрібно більше на всякі інструменти, як: Saxophone, Cornet, Clarinet, Violin, Trombone, Violin Cello, Flute, Bass Drum. Прошу родичів, котрі мають діти вже 7-літні, щоби вписали як найскорше. Кому далеко посилати дитину, то я можу прийти до дому дати лекцію. Лекції уділяю на смичкових і дутих інструментах. **Проби орхестри будуть відбуватись в церковній гали при 303 Hudson Ave.** Голоситись до: 279-80

МИХАЙЛО ЮРКІВ
1060 Joseph Ave., Rochester, N. Y.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВП. ПП. СЕКРЕТАРІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА.

Сим повідомляється Вп. ПП. Секретарів відділів У. Н. Союза, що висилка календарів на рік 1926 для членів У. Н. Союза вже розпочалась і що вже вислано календарі на адресу пп. секретарів для слідуючих відділів:

Від. 36, 37, 71, 185, 242, 254, 266, 283, 324, 326, 338 (2 п.); 342, 363, 365, 367 (2 п.).

Повисше вимінені посилки зістали вислані почтою дня 1. грудня.

Котрий би зі згаданих відділів не дістав з якоїсь причини посилки до 10 днів від дня вислання календарів, нехай повідомить Адмін. „Свободи".

МІСТО НА СОЛОНІМ ОЗЕРІ.

(Салт Лейк Яиті).

— 3 —

Якось ще в 1830 р. Джосеф Смит — до того часу спокійний мешканець міста Манчестер (в нюйорськім стейті) — побачив „чудесне зявище", чи може тільки привиділося воно йому, чи може лиш казав так, що бачив. А саме зявився йому ангел „Муроні" і відкрив велику тайну, а саме обявив йому місце, де закопані „золоті таблиці", з яких Смитови велено перекласти нове святе письмо й проповідувати нову правдиву віру. Таблиці ті, мовляв, ангели кудись спрятали і щойно Смитови суджено було, по ангельському повелінню, їх найти. І як переклад з тих святих таблиць Смит справді видав „Книгу Мурмонів", котра стала святим письмом для відомої секти „Мормонів", абож як вони самі себе називають, „Святих Судного Дня". В книзі тій Джозеф Смит обявляється як божий пророк з особливою святою силою і правом вимагати від усіх вірних безумовного послуху. Смит дібрав собі „дваняйцять апостолів" між ними молодого й енерґічного Бріґама Йонґа, по професії скляра з Вермонт, і під їх проводом нова віра почала добувати собі віруючих.

Для звичайної публики та мормонська віра здавалася якимсь чудацтвом — як що не богохульством — і сектанти раз у раз входили в конфлікти з з сусідами та з місцевими властями. Насміхи та докучування примушували Мормонів покидати одну оселю за другою й мандрувати з місця на місце. Врешті поселилися в Ілинойс і там в 1843 році Смит побачив друге чудесне явління: знов ангел божий дав свій наказ віруючим Мормонам, а саме щоб вони жили в поліґамії — не з одною жінкою а з декілька. З того часу многоженство стало одною з основних доґм мормонської віри. Та не-мормонській публиці воно дуже мало подобалося. Надто Мормони приймали до себе Ніґрів і жили з ними у відносинах повної релігійної і товариської рівности. „Невірних" брала все гірша досада, яка вкінці довела до того, що в 1844 році в Картедж, Мисурі, юрба народа кинулась на тамтешних Мормонів і Смита застрілили. Проводиром після нього став „апостол" Бріґам Йонґ і під його проводом мормонська віра „буйно зацвила перед лицем Господа Бога".

Поневолені, скитаючись з місця на місце, Мормони врешті замандрували далеко на захід, аж поза Скельні Гори до Юти. Прийшовши на те місце, де тепер місто Салт Лейк Сити, Йонґ заявив, що „отсе й єсть наше місце", і заявив, що ангел вже давніш показав йому цю країну в чудеснім сні. Там і Мормони осталися жити, називаючи нову оселю й свою столицю „Містом Солоного Озера". В 1849 році зібралася там конвенція усіх Мормонів й орґанізувала свою теріторію як самостійну державу. Країна це була богата й родюча, та біла кольонізація в той час ще так далеко не зайшла і Мормони були там першими кольоністами. Але населення скоро росло і — через природний приріст і через іміґрацію. Мормони мали жінок богато і дітей раз у раз прибувало. В самого Йонґа було двайцять-пять жінок і вмираючи в 1877 році він лишив більш як сорок сиріт. Прибували іміґранти з Европи, передівсім з Анґлії і швидко наверталися на мормонську віру. Місто росло і богатіло. В 1849 році „золота горячка" потягнула на захід цілу масу людий. Мормони самі за золотом не шукали, — Йонґ радив їм не покидати хліборобства задля блискучого каменю, — але мали великі зиски з торговлі з переселенцями. Салт Лейк Сити було тоді найдалі на захід висуненою оселею і хто тільки йшов на захід чи вертався, вступав по дорозі до мормонської столиці. Мормони доробляліся і на хліборобстві і на торговлі, — сам святий Бріґам Йонґ лишив своїм дітям поверх два міліони долярів маєтку.

Мандруючи на захід Мормони взагалі хотіли вийти з під власти Злучених Держав. В одній з своїх проповідів Йонґ заявив: „Я живу понад законом і так живе цей нарід". Але згодом американським уряд і на ділі став простягати свою владу і поза Скельні Гори. Мормони не хотіли піддатися державним законам, приходило до неустанних конфліктів, бунтів і кар. Богато книжок написано про історію того конфлікту, — писані вони із погляду народа, який переслідують за змагання до релігійної свободи, і погляду американської більшости, яка дивилася на Мормонів як на деморалізовану й соціяльно шкідливу меншість. В 1887 році американський уряд почав вже остру кампанію проти Мормонів. Їх церкву розвязано і многоженство проголошено як злочин. Але в той час Мормони вже й собі мали політичну силу і кожна американська партія хотіла їх собі мати за союзників. В 1903 році „апостол" мормонської віри Рід Смут був вибраний сенатором Злучених Держав. Зроблено спробу виключити його з сенату як „поліґаміста", справа стала сензаційною і в ґазетах і в політиці, але кінець кінців він лишився в Сенаті й до сегодня є сенатором, — на кожних виборах вибирає його стейт Юта. І кінець кінців Мормони погодилися з американським урядом на тихім компромісі. Признали його владу, покинули многоженство, і уряд вже їх не переслідує та дає мормонській релігії свободу „пишно процвитати перед лицем господним".

І приятелі і вороги признають Мормонам одно, — що вони були знаменитими кольоністами і що стейт Юта завдячує їм свій хліборобський і промисловий розвиток. Правда, що мормонські пророки й апостоли вибрали собі „обіцяну землю" богату й родючу, але щойно вони її скольонізували і загосподарили.

Земля Юти урожайна або стає урожайною, коли її наводнити, для чого гірські потоки та сніги достарчають доволі води. Головні хліборобські продукти — збіжа, цукрові буряки, конюшина. Юта дає 20 проц. американського срібла, 18 проц. олова, 16 проц. міди, більш як 6 відсотків золота, добуваного в Злучених Державах. Останніми часами розвинулась там також промисловість, передівсім шкірна й машинова продукція та видуб і обрібка дерева. Юта — країна гірська і в горах ще богато всякої звірини — медведів, лосів і „гірських львів" та менших звірів, — богато гирських озер і потоків і в воді богато риби.

В Великім Солонім Озері відсоток соли сім раз більший, як в морі, і від соли вода в нім така густа, що потонути в нім ниможливо.

Одинацять миль від Великого Солоного Озера, над рікою Йорданом — і під горами Восач, лежить столиця стейту Юта — Салт Лейк Сити, справжній памятник мормонської праці.

Місто положене високо в горах (4,300 футів понад поверхнею моря) і з широким видом на гори. З сценічного погляду це одно з найкрасше положених міст в Америці. Довкола гори з глибокими кеніонами (ярами), величезні ліси, і за кілька хвиль можна з центра города дістатися в глибину такої первісної природи, якої здається що не доторкалась людська нога.

Місто збудовано по пляну його основателя, мормонського проводира Бріґама Йонґа, і всі головніщі будинки — мормонські. Величезна „Мормонська Святиня", будована сорок літ (1853—1893) має ґранітні стіни на шість футів завгрубшки, довга на 186 і широка на 99 футів, і завершена шести остримі вежами з статуєю „Ангела Мороні", на найвисшій. „Дім Молитви" містить 10,000 людий і має знаменитий хор, чи не найліпший в Америці. Взагалі Мормони цікавилися співом, музикою і театром, і їх релігія, котра остро заказує, наприклад, алькогольні напитки й курення тютюну, одночасно захвалює театр і танець. З прочих будинків Салт Лейк Сити, помітних з архітектурного погляду, відзначаються колишні три резиденції Бріґама Йонґа: „Печера Льва", „Улий Пчіл" і „Палац Амелії" (тепер перемінений на ґалерію образів). — Салт Лейк Сити має свій університет — теж мормонський — і богато инших мормонських шкіл, шпиталів та инших установ, — всі під зарядом „святих судного дня". Заложена ще Йонґом „Сіонська Кооперативна Торговельна Установа" дійшла до пяти міліонів долярів річного обороту. Серед міста монументальний памятник Бріґамови Йонґови і його товаришам звеличує память мормонського „апостола" і проводира.

В ПОГОНІ ЗА МІЛІОНАМИ.

(З німецької повісти Е. Г. Зеліґера переробив В. К.).

(Продовження)

(7)

Петер Фос помашерував назад у свою келію підсвистуючи. Музикальна частина памяти теж ще йому лишилася.

Власника корабля засуджено на шість місяців, матроса на вісім тижнів, а помічника на чотири тижні. Корабель „Квін" продано на ліцитації і він став їздити під французькою флягою як „Марґеріт" до Джерзі. Кожньої третьої ночі він вертат до Сен Мальо. Петер Фос дивився на неї і радів її вірности.

Звичайно він спав до пізна в день у своїй келії. Часами він довідувався у свого сусіда про стан його роботи. Але цей не хотів з ним балакати, тому що він відкинув з ним спілку.

Тільки директор вязниці у Сен Мальо не міг спати. Йому не давав спати арештант з келії ч. 19, що втратив був цілком чи по-части память. Бо директор був людиною з науковими нахилами. Майже в кожнім злочині, що був йому відданий під опіку, він добачував інтересний випадок. В протиставленню до суддів заступав цей деректор погляд, що арештант зпід ч. 19. цілком не є небезпечним сімулянтом, тільки психольоґічною загадкою першорядної ваги.

Час до часу він казав його з ним дуже приязно. Петер Фос зараз зрозумів, в чім діло, і державсядалі одного, що він забув не тільки своє назвище, але ціле своє минуле життя.

Наукові нахили директора вязниці найшли одушевленого співробітника в особі лікаря нервів у Сен Мальо. Цей оглянув як найдокладніще арештанта без памяти і погодився з поглядом директора. Але щоб бути цілком певним, вони рішили годувати його тільки хлібом і водою.

„А це що таке?" спитав Петер Фос, побачивши приписаний харч. „То я маю при такій їжі віднайти свою память? Для цього мені треба що-найменше діставати харчі для хорих у подвійній порції".

На другий день він удав тяжкий напад непритомности, а на третій конвульсії. Закликали вязничного лікаря і цей приписав шпитальний харч. Як Петер Фос занюхав смажене мясо, прийшов зараз до себе і став смачно заїдати.

Треба знати, як поводитися в арешті! подумав він собі, обтираючи губи.

Нервовий лікар оглянув його ще раз, написав про нього студію [illegible] більш відомого медичного місячника в Парижі.

Петер Фос потелеґрафував знов до Віліяма Сміта, що міжтим перервав був свою роботу.

„Моє долото впало мені через вікно", відповів він.

„Що-ж ти будеш робити?" спитав Фос.

„Дай мені залізний клин зі свого ліжка!" відтелеґрафував йому Сміт.

Петер Фос став обшукувати своє залізне ліжко і найшов клин. Його треба було вигострити. Сміт повчив його, як це робити і Фос зрозумів, що це людина досвідчена в таких справах. Він вигострив залізо до камянної підлоги і став видовбувати ним діру у стіні. Стіна була з цегли, груба тільки на дві півцегли. За чотири години залізо було в руках Сміта. Діра була у висоті коліна і вони заткали її з обидвох боків цементом. Тюремний сторож не завважив нічого. Петер Фос отворив вечером дірку і міг порозумiватися цілком докладно зі своїм сусідом.

„Ходи зі мною!" намовляв його шепотом Сміт. „За кілька днів буде новик, тоді я хочу спробувати щастя. Тобі треба продовбати тільки більшу діру і перелізти через неї до мене. Якщо ти не грубий, то за годину будеш готовий з роботою".

„Я ще подумаю", сказав Фос. „Повідоми мене, як будеш збиратися".

На другий день він витягнув другий клин з ліжка і нагострив його. Треба бути приготованим на найгірше! подумав він і сховав його в матрац.

Сторожеві не прийшло на думку перешукати келію. Він мав велику потіху із того дивака, що втратив був свою память, але не втратив гумору.

„Ти все ще не знаєш, як називаєшся?" спитав він Фоса зацікавлено.

„Ні!" відповів Петер Фос задоволено і похитав головою. „Може-б ви помогли мені?"

Сторож аж взявся за боки зі сміху.

6.

У тім часі Боббі Дод і Полі Фос перебували у Брітоні. Полі треба було відпочати. Безнастанне хвилювання так підірвало її нерви, що їй треба було безумовно спокою.

Але Дод не дармував. Він гасав то автом, то пароходом здовж англійського побережа і випитував скрізь людий.

Таким чином він дістався нарешті і до Фавльмуту і довідався тут про малий двомаштовець „Квін", що тої самої ночі, як Петер Фос скочив в море, міг бути недалеко Плімуту.

З того часу минуло вже понад чотири тижні. Дод став зараз цікавитися ближче цим кораблем і дійшов до того, що він брав у Плімуті віску, сірники і тютюн для Шербурґа. Але до Шербурґу він не доплив. Боб догадався зараз, що тут пачкарська справа, вернув до Фальмуту і переслухав при допомозі поліції жінку власника корабля, що з великим страхом ждала свого чоловіка. Вона удавала, що не знає нічого про його діла, а це ще більше впевнило Дода, що справа не була чиста.

Тоді Дод вернув до Брітону, застав Полі в значно кращому здоровлю і поїхав звідсіля до Сен Мальо, щоб тут довідатися, де „Квін" подів свій ладунок. Але ні в пристані, ні в норманських прибережних оселях він не міг довідатися нічого. [illegible] „Квін" і Петер Фос пропали без сліду.

Дод вернув до Фавльмуту, не вдіявши нічого. Тут щастя йому усміхнулося, бо міжтим вернувся молодий помічник із „Квін".

Дод став його допитувати при допомозі поліції. Щоб до нічого не признаватися, хлопець подав, що він сидів в арешті, що корабель потонув десь у каналі та що він вирятувався, допливши до берега. Зараз після цього хлопець пропав. Він поїхав з вуглевим напропла вом до Південної Америки.

Дод не вірив у те, що корабель затопився, і ждав далі у Фавльмуті, відвідуючи час до часу Полі, яка все більше приходила до себе.

Коли Дод пятий раз вернув до Фавльмуту, його впертість була нагороджена. Тепер вернув матрос із „Квін".

Дод зрікся цим разом допомоги поліції, вдяг свій моряцький уніформ, сів з матросом за стіл і заплатив пляшчину віски. Матрос розповів йому, як Петер Фос вирятувався на їх корабель і як його арештували разом з ними за пачкарство.

Цього було Додові досить. Тепер треба було найти слід у Сен Мальо і по ньому шукати далі. Бо щоб Петер Фос, який був цілком невинний, все ще сидів в арешті, це Дод вважав неможливим.

Не кажучи нічого Полі, він поїхав знов до Сен Мальо і пішов простісько до директора вязниці.

„Чи тут сидить корабельник Пенфолд з Фавльмуту?" спитав його Дод.

„Так!" він засуджений на шість місяців за пачкарство!" потвердив директор. „Хочете з ним говорити?"

„Ні!" відповів Дод. „Мені треба не його, а того чоловіка, якого він вирятував з води біля Плімуту".

„Ага!" крикнув врадувано директор і приніс студію свого товариша про чоловіка, що згубив свою память. „Ви певне читали цю студію?"

Дод взяв чемно журнал і перебіг очима статтю.

„Дуже інтересний випадок!" сказав він. „Шкода тільки, що цього чоловіка вже тут немає".

„Він є тут!" відповів директор з тріюмфом. „Хочете його побачити?"

„Певне!" відповів Дод. „Але я не хотів би, щоб він мене побачив, щоб його не хвилювати. Він очевидячки хорий і належить властиве до дому божевільних".

„Ходіть!" кивнув на нього директор. „В дверях є дірка. Зрештою він тут знаменито почувається. Я гордий на те, що в моїх мурах криється такий інтересний випадок".

„Отже ви тримаєте його з наукових мотивів?" спитав Дод, йдучи з директором через тюремне подвіря. „Він жеж не може бути гостріще покараний від матроса!"

„Він взагалі ще не засуджений!" пояснив йому директор. „Суд припускає, що він мусить бути тяжким злочинцем і що тому він вдає, що втратив память. Але це юридична нісенітниця. Він вже давно був би випущений, як би було поставлене відповідне внесення. Але що він не знає свого назвища, то й не можна поставити такого внесення. Я сам не маю причини жадати його випущення, бо не хочу відбирати науці цього знаменитого предмету дослідів. Крім того не можу жадати його випущення з людських причин. Що може робити на світі ця людина без памяти? Він зарз попаде під колеса. А я філянтроп".

Вони станули перед дверми келії ч. 19. Директор показав рукою дірку в дверях. Дод дивився крізь неї довший час з увагою. В келії лежав на ліжку чоловік і спав преспокійно. Це мусів бути Петер Фос, хоч за той час виросла йому коротка борода.

Тепер треба було його видобути з тюрми. Це було далеко важче, як здавалося на перший погляд.

Дод відступив взад.

„Отже немає рації питати цього чоловіка про його назвище?" прошептав він до директора.

„Цілком безвиглядна справа!" потвердив директор.

„А як би я поставив внесення на його звільнення?" спитав Дод.

„Як жеж ви це внесення поставите?" відповів директор, здвигаючи раменами. „Хиба що ви знаєте, як він називається?"

„Мені здається, що я знаю", викрутився обережно Дод, „і я сподіваюся, що мені вдасться одним, маленьким експеріментом привести цього чоловіка знов до памяти. Очевидно під умовою, що ви мені допоможете".

„Ви могли-б ще сумніватися?" крикнув директор. „Я-ж [illegible]

(Далі на [illegible])

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

—o—

ПЕТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 64, повідомляє своїх членів місцевих іпозамісцевих, що річні збори відбудуться в суботу, о год. 7-ій вечер, дня 5-го грудня, в гали під ч. 435 Мейн ул. Проситься всіх членів прибути на сей мітинґ, бо буде вибір нових урядників на рік 1926 і справозданне контрольної комісії за рік 1925. Неявившийся член підлягає карі 50 ц., а урядник 1.00. — Д. Ридчук, предс.; М. Сас, секр.

ІСТ ЯНҐСТАВН, О. Сестр. Пр. Діви Марії, від. 119, повідомляє свої членкині, що річний мітинг відбудеся 6-го грудня в гали Набридені число 110. Проситься всі членкині явитись. Неявившіся заплатять кару 50 ц., а урядничка 1.00. Будесь принимати нових членкинь без вступного, тож проситься привести зі собою хоч по одній новій членкині. — Марія Омелян, предс.; Марія Сокіл, кас.; Марія Бурка, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. Зап. Січ, від. 206, подає до відома своїм членам, що мітинґ місячний відбудесь в неділю, 6. грудня, о годині 1.30 попол. Обовязком кождого члена прийти на сей мітинґ, бо будесь вибирати новий уряд на рік 1926 і будуть інші важні справи до полагодження. Будесь принимати нових членів без вступного до Тов. і У. Н. Союза. — Іван Затонський, предс.; Гнат Тепер, кас.; Ст. Бардачевський, секр.

ДЕРБИ, КОНН. Тов. Зап. Січ, від. 23, повідомляє всіх своїх членів, що річний мітинґ відбудеться в неділю, дн я6-го грудня, в галі шкільній, 135 Май Стр., Дерби Конн., о 2-ій годині пополудни. Проситься всіх членів явитись, бо суть дуже важні справи до полагодження; буде вибір нового уряду. Неявившийся член заплатить кари 50 ц., а урядник 1.00. — Теодор Захаревич, предс.; Ів. Бінковський, секр.

КЛІФТОН, Н. ДЖ. Тов. Укр. Січ, від. 182, повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що річний мітинґ відбудесь о 2-ій годині попол. в неділю, дня 6. грудня під ч. 115 Президент стр. і Парк евня. На порядку нарад є товариські справи, як. справозданнє за цілих 12 місяців і справозданнє з балю з десятого жовтня, вибір нового уряду на рік 1926 та інші важні справи. Проситься членів прийти на час щоб можна скорше вирішити справи. Подаєсь до відома, що будемо принимати нових членів до Тов. і У. Н. Союза без вступної оплати. Довгуючих членів взиваєтся вирівнати свої вкладки, бо інакше можуть бути виключені з Тов. і У. Н. Союза. — О. Зубар, предс.; Гр. Яськів, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Свобода, від. 194, відбуде свої річні збори в суботу, 5. грудня, о годині 7.30 вечером, в гали Бекер Касіно, 358 Вест 44-та ул. Обовязком кождого члена явитись на зборах, бо є важні справи до полагодження. Будесь принимати без вступної оплати до Тов. і У. Н. Союза. Неявившийся член буде караний 1.00, а урядник 1.50. — Іван Витак, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Жеребецька Любов, від. 144, повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що місячні збори відбудуться в суботу, дня 5. грудня сего року, точно о год. 8-ій вечер в Укр. Нар. Домі, 217 Іст 6-та ул. Обовязком кождого прибути на збори, бо суть важні справи до полагодження. Рівнож пригадується інтересованим, щоби привели з собою нових членів, бо будесь принимати до У. Н. Союза без вступної оплати і до Товариства. Неявившийся член на зборах підлягає карі після своїх ухвал. — Стефан Шевців, предс.; Дм. Чайка, секр.

МЕНВИЛ, Р. АЙ. Бр. св. Стефана, від. 181, повідомляє своїх членів, що квартальний мітинґ відбудеться в неділю, 6-го грудня, о першій годині пополудни в У. Н. Домі. Впов. члени, щоби ні одного не бракувало з Вас, позаяк справа важна, а головно будесь вибирати уряд на рік 1926. Неявившийся член буде покараний гривною 1.00, а урядник 2.00. — Н. Шевчук, предс.; Н. Шпак, секр.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорожська Січ, від. 3, повідомляє всі хсвоїх членів місцевих і позамісцевих, що річний мітинґ відбудеся дня 11. грудня о годині 7. вечером в гали церковній. Проситься всіх членів явитись на сей мітинґ, бо є важні справи до полагодження. Буде вибір нового уряду на слідуючий рік. Проситься контрольну комісію, щоб прийшли і зконтролювали книжки, щоби були готові на річний мітинг. — Василь Тулевич, секр.

ШЕНАНДОА, ПА. Бр. св. Володимира, від. 98, повідомляє, що мали річний мітинґ 13. грудня, о год. 2-ій пополудни в парафіяльнім домі при Вест Центер ул. Проситься всіх членів, аби прибули на мітинґ, бо е важні справи. Контрольну комісію проситься обрахувати братський маєток перед річним мітингом. Котрий член не прибуде на мітинґ, буде караний 1.00, а урядник 2.00. — Іван Чорний, секр.

РОМ, Н. Й. Бр. св. Ах. Михаїла, від. 121, повідомляє всіх членів місцевих і позамісцевих, що річні збори відбудуться дня 13. грудня, о годинії 1.30 пополудни в гали F. Kliary, 225 S. Washington St. На сей мітинґ має явитись кождий член на означений час. Довгуючі члени мають вирівнати свої вкладки в міс. грудни, бо на слідуючий рік довгу не будесь перетягати. Хто не вирівнає свого довгу, буде виключений з Бр. і У. Н. Союза. Взиваєсь контрольорів, щоб сконтролювали діловодство уряду та на мітингу здали справозданнє. Проситься членів, щоб привели нових членів, бо на мітингу будесь принимати без вступного до Бр. і У. Н. Союза. — С. Бих, предс.; С. Свередюк, кас.; І. Лаврук, секр.

ГАМТРАМК, МІШ. Тов. ім. М. Січинського, від. 146, повідомляє, що річні збори відбудуться дня 13. грудня 1925, в неділю, о годині 12. в полудне під ч. 2240 в Укр. Хаті. Просимо всіх членів прибути місцевих і позамісцеві хоть раз в рік. Буде вибір урядників і другі важні справи, котрі не моглисьмо в. минувших зборах полагодити, бо не було з ким. Так просимо, щобисьте не опустили сих зборів, а прибули на час як один. — Секр.

ҐЕРИ, ІНД. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 100, повідомляє всіх членів, що річний мітинґ відбудеся 13-го грудня, в Neighborhood House, 1700 Адам ул., на котрі кождий член має явитись і вирівнати свої залеглости. Будуть важні справи до полагодження і вибір нового уряду. Неявившийся член на мітингу заплатить кари 50 ц., а урядник 1.00. — И. Лавровський, предс.; Н. Радоцинський, секр.

БАЛТІМОР, МД. Бр. св. Тройці, від. 320, повідомляє, що річний мітинг відбудеться о першій годині пополудни, в неділю, дня 13-го грудня, в церковній гали. На порядку нарад буде вибір урядників на рік 1926 і инші важні справи. Неявившийся член заплатить кари 1.00, а урядник 2.00. — Йосиф Приймак, секр.

КАЛУМЕТ СИТИ, ІЛЛ. Тов. ім. Івана Франка, від. 80, повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що річні збори відбудуться в неділю, дня 13. грудня 1925, о годині 2-ій попол., в гали Мус Гарт, 201 — 155 Pl. Взиваєсь всіх членів вислухати звіт уряду за перший рік. Також буде вибір уряду на слідуючий рік. Кождий член повинен явитись на мітингу, бо в противнім разі буде підлягати карі 1.00, а урядник 2.00. Довгуючих членів проситься вирівнати свої залеглости, бо поступиться з ними після правил нашої організації. — А. Гриц, предс. М. Маркевич, кас.; Вас. Курпела, секр.

СЕЙР, ПА. Тов. Вільної Козаки, від. 236, повідомляє, що річний мітинґ відбудесь о 1-ій годині попол., в неділю, дня 13. грудня, в гали церковній під ч. 108 N. River St. Буде справозданне касієра, контрольної комісії та вибір нового уряду на рік 1926. Неявившийся член заплатить кари 50 ц., а урядник 1.00. — Т. Шкирпан, предс.; А. Багнюк, секр.

БАНД БРУК, Н. ДЖ. Бр. св. О. Николая, від. 344, повідомляє членів місцевих і позамісцевих, що річний мітинґ відбудеся 13. грудня. Проситься, щоби кождий член явився на сей мітинґ, бо буде вибір нового уряду. Неявившийся член на сей мітинґ заплатить кару 50 ц., а урядник 1.00. Проситься членів приведи нових кандидатів, бо будесь принимати без вступного до У. Н. Союза і відділу. — Писар.

СЛЕКВІЛ, ПА. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 126, повідомляє, що річний мітинґ товариства відбудесь о 1-ій год. пополудни, дня 13. грудня в гали церковній. На порядку нарад буде справозданнє урядників; буде також вибір уряду на рік 1926. Неявившийся член заплатить кари 1 дол., а урядник 1.50. — Ник. Кіч, предс.; Петро Мачужак, секр.

МІКІЗ РАКС, ПА. Бр. Пресв. Богородиці, від. 258, повідомляє своїх членів, що річний мітинґ відбудеться 13. грудня, в неділю, в гали Петра Мудрика, 413 Ella St. Кождий член повинен явитися, бо є важні справи до полагодження. Неприбувший член заплатить 1.00 кари, а урядник 2.00. — Н. Афтанас, предс.; Петро Кріль, секр.

ЗІБРАННЯ АМЕРИКАНСЬКОГО КОНҐРЕСУ.

7-ого грудня ц. р. збирається на свою першу сесію (засідання) вибраний торік в листопаді Конґрес Злучених Держав.

Як відомо американський Конґрес, найвисша законодатна власть Злучених Держав складається з двох частий (палат): Сенату і так званого зібрання Представників (Гавз оф Репрезентатівс) яке теж називають часто просто конґресом. В одну і другу палату Конґресу вибирають послів всі управнені до голосовання горожане Злучених Держав: конґресменів до Зібрання Представників, сенаторів в Сенат. Конґресменів вибирають округами відповідно до скількости населення, а сенаторів по двох з кожного стейту. Вибори завсіди відбуваються в місяці листопаді а вибрані конґресмени і сенатори збираються аж більш як після року в грудні на перше засідання або так звану „довгу сесію" в Вашинґтоні. Президент може скликати скорше нововибраних конґресменів, коли заходить якась важна потреба і спонукує важна причина. Засідання першої сесії Конґресу продовжується так довго доки він не полагодить всіх справ, які є до полагодження.

Ряд постанов реґулює спосіб нарад, рішень і працю Конґресу. На чолі кожної палати стоїть предсідатель, який проводить нарадами. В Сенаті є предсідателем заступник президента а в палаті послів вибраний більшістю (звичайно партією, яка має більшість в конґресі) оден з конґресменів, що як предсідатель має назву „спікера".

Кожний член Сенату чи Конґресу може внести проєкт закона, написавши його на папері і представивши на писмі на засідання. Внесений законопроєкт віддають під розвагу відповідної комісії. Комісію вибирають з поміж конґресменів в такім чисельнім відношенню, як різні партії єізаступлені в конґресі, і вона може такий проєкт одобрити і передати під голосовання всего збору або відкинути. Число членів в такій комісії ріжне, від пяти до пятнайцяти і висше.

Для ріжних справ творять ріжні комісії. Члени цих комісій можуть шукати ради і вказівок приватних осіб і установ з поза конґресу. Часто при таких комісіях працюють експерти і специялісти по ріжним справам. Комісія може одобрити справу в повні без зміни або поробити ріжін поправки, або і цілком відкинути. Коли комітет відкине пропонований закон (біл) тоді майже нема можливости предложити його під дебату в Конґресі.

Над проєктами законів, які вже одобрила комісія, ведуться в палаті дебати а після дебати проводиться голосовання. Для важности голосовання потрібне „кворум" то є щоб на засіданню було більш як половина конґресменів. Коли при другому і третому читанню більшість конґресменів голосує за законом, тоді його посилають до другої палати, де він проходить таку саму процедуру. Так само його читають перший раз, віддають відповідній комісії і так само голосують при другому і третому читанню. Коли обі палаті не згідні що до даного закона, тоді назначають мішану комісію для розгляду справи і звичайно з її поглядом відтак годяться обі.

Конґрес має лише ті права, які дає йому конституція:

а) Накладати і збирати податки.

б) Реґулювати заграничну і міжстейтову торговлю.

ц) Виповідати війну і удержувати армію та фльоту.

д) Заряджувати дистриктом Коломбії.

е) Творити грошову систему.

ф) Закладати почтові уряди і почтові дороги.

г) Ухвалювати всі закони для проведення висше сказаних справ в життя.

Обі палати мають майже однакові права при ухваленню ріжних законів за виїмком того, що Сенат має крім того право, якого не має Палата Репрезентантів, ухвалити або відкинути договори президента з чужими державами й розслідити і прийняти або відкинути назначення президента на деякі висші урядові посади. Зібрання Репрезентантів не має тих прав але за те, коли вважає потрібним, може почати домагатись усунення кожного висшого урядовця а навіть самого президента і спричинити їх уступлення. Для того мусить обвинити його перед Сенатом. Обвинувачує осібно для того вибрана комісія після чого переслухують свідків і йде розправа перед Сенатом як перед судом. Коли дві треті Сенату заявляться за засудом, тоді даний урядовець уважається винним і мусить уступити з уряду.

Кождий член Конґресу побирає $10,000 платні в рік а кромі цего $4,000 щоб найняти собі секретара. Окрім того вони мають свобідний переїзд залізницями і можуть без оплати пересилати почту в урядових справах.

тільки жду цеї хвилини, коли ця нещасна людина відзискає свою память. Який експерімент ви маєте на думці?"

„Того самого дня, як цю людину вирятувано в каналі, хтось віддав у корабельній аґентурі в Плімуті портфель, який, як я припускаю, є його власністю. Я хотів би йому кинути через вікно цей портфель і слідкувати потайки, що він буде робити".

„Чудесно!" крикнув живо директор. „Знаменита штука. Як він сховає портфель, значить він відзискав память, як ні, значить експеримент не вдався. Маєте портфель при собі?"

„На жаль немаю!" відповів Дод і вхопив за капелюх. „Я зараз же поїду до Плімуту і привезу його сюди".

Другого дня ранком Дод був у Брітоні. Полі сиділа на березі і слухала музики.

„Маю вже його!" сказав Дод шепотом до неї.

„Де він? Де він?" закричала вона схвильовано.

Дод розповів їй усе згідно з правдою.

„В тюрмі?" простогнала Полі. „Як пачкар! Яке страшне! Мусимо визволити його".

„Я цього власне й хочу!" відповів Дод поважно. „Задля цього треба мені його портфелю. Я вложу в нього потрібні інструменти і при помочі директора підсуну його вашому чоловікові. Ми самі будемо чатувати на нього з малим пароплавом у пристані в Сен Мальо. При помочі інструментів він виломиться з тюрми і втече щасливо до нас на пароплав. ... треба тільки написати йому декілька слів і покласти у портфель. Наш пароплав буде чекати коло самої тюрми".

Полі зрозуміла все. Вона принесла портфель і написала на листі паперу те, що їй подиктував Дод. Потім Дод взяв папір і портфель.

„Щож буде, як він вже буде з нами на кораблі?" спитала Полі.

„Тоді ми вже приземо його до розуму!" засміявся Дод самопевно. „Значить, наскільки це загалом можливе. Я сподіюся, що ваша присутність вплине на нього так, що він віддасть гроші".

„А як він таки не віддасть?" крикнула Полі.

„Тоді він піде в санаторію, де буде мати час надуматися!" успокоював її Дод.

„А як йому щось станиться!" закричала вона. „Як вартовий стрілить в нього?"

„Його життя варте для мене два міліони!" відповів Дод. Я стану сам коло вартового. Як би він стріляв, то його стріл піде в повітря".

Полі відітхнула і подала йому руку.

Тюремний директор привітав Дода втішено і закликав свого приятеля, щоб він своєю присутністю надав експериментові наукової закраски.

Над вечір вартовий, що ходив з рушницею перед тюремним будинком, дістав відповідну поуку.

„Все мусить бути так зроблене", пояснював Дод директорові, „щоб здавалося, що це підкинула якась приязна рука. Мусимо ждати до ночи".

Того вечера Петер Фос сидів на своїм стільці і перший раз нудьгував. Його настрій вже давно попсувався. Він витягнув завичку з діри у стіні і закликав свого сусіда.

„Гей, старий друже, як ся маєш?"

„Дякую!" промимрив Вілліям Сміт. „Сьогодня в ночи я втікаю. Хочеш теж втікати?"

Але Петер Фос не спішився. Він побажав свому сусідові щасливої дороги і поклався спати.

Нараз він збудився від легкого стукоту. Щось впало коло нього. В келії було цілком темно. Він став шукати напотемки по підлозі і найшов портфель, свій власний портфель! Він пізнав його за першим дотиком.

Петер Фос стояв ніби громом пораженний. Це був Дод! Дод його тут відкрив! То Дод підкинув портфель, щоб впевнитися, чи це він!

Петер Фос прискочив до діри в стіні і виймив затичку. „Віліям Сміт!" сказав він шепотом. „Я втікаю з вами!"

„Крайня пора!" відповів Сміт і взявся зараз видовбувати в мурі діру. Нараз на коридорі забрязчали ключі.

„Сторож!" сказав шепотом Петер Фос, заткав діру, кинув портфель на землю і поклався на ліжко.

В келію увійшов сторож з надзвичайно ясною ліхтаркою. Петер Фос догадався з того, що тут діється щось дуже особливе. Сторож світив скрізь по келії, удавав, що не бачить на землі портфеля, посвітив Фосові просто в лице, але цей не здрігнувся навіть і хропів голосно.

Двері келії знов замкнулися. В коридорі стояв Дод з директором і нервовим лікарем.

„Він спить!" сказав сторож. „Портфель лежить ще там, де впав був".

„Отже мусимо ждати до завтра!" сказав Боббі Дод. „Найкраще лишіть цього чоловіка цілком в спокою. Цей випадок надто складний".

Нервовий лікар притакнув головою. Всі вийшли геть. Дод осягнув все, чого йому було треба. На другий день він хотів переконатися, як далеко дійде Петер Фос зі своєю роботою коло віконної решітки і відповідно до того наймити пароплав.

Але Петер Фос не брався цілком до вікна, тільки до муру. Віліям Сміт помагав йому з другого боку. Коли їм вдалося вирвати перші два камені, діло було готове. Далі пішло все легко. Петер Фос переліз звинно в сусідну келію. Спільними силами взялися тепер обидва до надпиленої віконної решітки, Решітка не видержала напору. Сміт вистромив обережно голову. Повітря було чисте. Одним скоком він був на дворі. За ним скочив не надумуючись, Петер Фос.

Вартовий робив власне поворот на другому кінці будинку. Заки він мав ще змогу піднести рушницю або отворити рот, Віліям Сміт вдарив його сильно в живіт і зробив його нешкідливим. Рушниця впала на землю. Сам вартовий зсунувся попри мур на землю і держався за живіт, не маючи сили, ані рухатися ані кричати. Петер Фос поклепав його заспокоююче по плечу, а Віліям Сміт витягнув йому зза пояса револьвер.

Вони пустилися до пристані. Тут стояв корабель „Марґеріт", за яким Сміт слідкував уже цілими тижнями. По його плянам вони мали дістатися непомітно на поклад і сховатися у складницях.

„Підожди!" шепнув йому Петер Фос і отворив при світлі ґазової лямпи портфель. „Мені здається, що я маю трохи дрібних. Як вистарчить, ми наймемо цілий корабель."

Петер Фос найшов у портфелі чотири тисячки, кілька пилок і пильників та записку від Полі.

„Дуже добре!" підсміхався він. „Письмо чудово наслідуване. Цей Дод небезпечніщий, ніж я гадав".

Тепер він взяв провід в свої руки.

Було коло півночи, як вони збудили капітана „Марґаріти". Петер Фос сунув йому під ніс один тисячний банкнот. Капітан не був дурний і зараз догадався, що тут можна зробити інтерес, який трапляється раз на десять років.

„До Лондону!" приказав Петер Фос, „І то негайно!"

Капітан вхопив банкнот.

„Дамн!" крикнув Віліям Сміт і вирвав банкнот з його рук. „Ми не такі дурні! Наперед підняти якор і виїхати з пристані, а там далі побачимо!"

Капітан послухав. Коли сонце сходило, „Марґеріт" була вже далеко за Джерзі.

Вранці Дод не найшов в 19. келії ані Фоса ані портфелю. Діра в стіні пояснила йому, що він визволився на власну руку.

Телеграф почав працювати на всі сторони світа. До найближчого ліса вислано відділ війска. За „Марґерітою", що цеї ночі відплила з пристані, послано до Джерзі каблеґраму.

Коли до слідуючого ранку корабля не було в Джерзі, Дод догадався про все, і повідомив всі прибережні сторожі по обидвох боках каналу, щоб слідкували за ним. Сам він вернув до Брітону і повідомив Полі про безуспішність свого експеріменту.

Полі була в крайній розпуці.

Ще того самого вечера Дод одержав вістку, що перед двацятьчотирьома годинами переїхала туди „Марґеріт" в північнім напрямку. Дванацять годин пізніще корабель бачили в Ґравсенд.

„До Лондону!" ґукнув Дод і прохав Полі, щоб негайно збиралася в дорогу.

Три години пізніще вони були в Лондоні. Дод став зараз шукати за кораблем і через дві години найшов уже капітана „Марґеріти", що кляв з пересердя.

„Ті два злодії!" вигукував він і вигрожував затисненими пястуками в напряму Лондону. „Ані цента не заплатили мені!"

Дод не міг його навіть пожаліти. Він не доносив теж на нього на поліцію. Його вже досить покарала доля.

Петер Фос, міліоновий злодій із Сен Люіс, і Віліям Сміт, вломник із Сен Мальо, пропали в Лондоні без сліду.

Боббі Додові не лишалося нічого, як розіслати знов стежні листи.

7.

Цим разом Боббі Дод найшов без труду слід Петера Фоса, що задержався був у Лондоні тільки одну ніч. Найлекше ... його бачили на залізничім двірці Вікторії, як він купував білет до Дуверу. Чотири години пізніще Дод і Полі були вже в Дувері. Вони переїхали на другий беріг до Кале і тут довідалися, що Петер Фос купував білет до Амстердаму. Але в Амстердамі його слід знов пропав.

„Він певне поїхав до Німеччини!" сказала Полі. „Він походить з Гамбурґу".

На другий день вони були в Гамбурзі. Вони зупинилися в готелі „Еспляд" і зайняли дві комнати 23 і 24 з наріжним сальоном. Дод відступив свою кімнату Полі, а сам взяв її кімнату, що була від вулиці, але забув повідомити про цю заміну портієра.

А Петер Фос був справді в Гамбурзі.

В Амстердамі він постарався знов як найбільше змінити свій вигляд. Він обстриг волосся на три міліметри і обголив бороду, лишаючи по боках заличники, які пофарбував на сиво. Далі він купив собі у торговця старими річами елеґантний костюм, жовті камаші, паличку зі срібною ручкою і поїхав як підстаркуватий ґуляка до Гамбурґа. Свій синій, зношений одяг він післав теж туди на цлову комору.

Приїхавши до Гамбурґа, він поснідав і сів в павільоні на березі Альстеру. Він приглядався повозкам і автам, що переїздили попри нього.

Нараз в одній повозці він побачив добре знайому даму, що сиділа біля незнайомого мужчини. Щоб це був Боббі Дод, що на прохання Полі їхав ...